

ועדת סילמן – הורים גרושים וילדיהם.

עמותת "הורות משותפת=טובת הילד" הוקמה במטרה לקדם את חלוקת האחריות ההורית בין ההורים לאחר גירושיהם, כך שכל אחד מהם יהיה שותף משמעותי בכל תחום הקשור לגידול ילדיהם.

מאחר וטובת הילד היא מטרה מוצהרת של משרד הרווחה והקו המנחה למדיניותו, נשמח לקדם יחדיו מדיניות חדשה שאכן תקדם צמצום מחלוקות בין הורים בהליכי גירושים, ומתוך כך תאפשר את טובת ילדיהם.

כגוף המספק שרות כה רגיש, בתקופה בה ההורים מאוד לחוצים, תמיד יהיו טענות כלפי עבודתן של העוסיות לסדרי דין.

האם גיוס של גברים לעבודה, על מנת לאזן במעט את יחס הנשים/גברים יפתור את הבעיה? האם חילוף דורות בקרב העובדות ישנה את המציאות? ייתכן, אולם עד אז, ולטעמנו, הנקודה המרכזית בה יש לדון היא האם המערכת עובדת כיום לפי מדיניות מקצועית ועדכנית המתאימה לשנת 2013?

לעמדתנו כאן שורש הבעיה, ולכן בחרנו להתרכז בדברים מעשיים וברי ביצוע.

1. תסקירים:

לתסקירים מבנה קבוע בהתאם להמלצה בתע"ס, אך כיום רוב רובו של התסקיר מתמקד באיסוף מידע אשר לא בהכרח רלוונטי לבית המשפט: היסטוריה של שני ההורים, משפחתם, וכו', בעוד שהחלק החשוב, החלק של ההמלצות, הפתרון העתידי לאותם הורים שמבחינתם מה שהיה כבר לא יהיה, והם זקוקים לעזרה ותמיכה להערכות מחודשת של כל אחד מהם בנפרד, **תמציתי ובעיקר חלקי**, כשלא פעם קשה להבין את הקשר בין גוף התסקיר להמלצות שבסופו, כאשר לא ניתן להתחמק מהתחושה של הטיה מובהקת לטובת האם.

בנוסף, וכפי שעולה מפניות המגיעות אלינו, נגרמות מחלוקות קשות בין ההורים כתוצאה מחוסר בהירות לגבי חלוקת זמני השהות המומלצת בתסקיר בימים חריגים כמו חגים, חופשות, ימי מחלה של הילד וכו'.

אנו למדים שהמלצות ברורות יותר, מקיפות וחד משמעיות, שהן פועל יוצא של תוכן התסקיר, ימנעו מחלוקות רבות בין ההורים, יקדמו הטמעת מדיניות אחידה ככל הניתן ויאפשרו בהירות בקרב ההורים המתגרשים על המקובל והצפוי להם, ולכן אנו ממליצים שבכל תסקיר תופיע התייחסות קבועה לנושאים הבאים:

הורות משותפת = טובת הילד (ע"ר) 580550366

א. חלוקת החגים:

חלוקת החגים והחופשות צריכה להיות מתואמת עם שני ההורים וצריכה להיות מדוייקת וברורה כמו בדוגמא שלהלן:

חגים וחופשים הם כפי שהוגדרו על ידי משרד החינוך.

בשנת הפרידה הראשונה אצל האב: ראש השנה, חג ראשון של סוכות + מחצית ראשונה של חול המועד סוכות, מחצית ראשונה של חופשת חנוכה, ט"ו בשבט, מחצית ראשונה של החופשה שלפני פסח, ערב פסח ומחצית ראשונה של חול המועד פסח, יום העצמאות ול"ג בעומר.

בשנת הפרידה הראשונה אצל האם: יום הכיפורים, מחצית שנייה של חוה"מ סוכות, שמחת תורה, מחצית שנייה של חג החנוכה, פורים, מחצית שנייה של החופשה שלפני פסח, מחצית שנייה של חול המועד פסח וחג שני של פסח ושבעות.

בשנה העוקבת – במהופך, וכך כל שנה לסירוגין.

התוכנית לחלוקת זמני ההורות בחגים ובחופשות (במידה והילדים במסגרת חינוכית אזי מועדי החופשה הם כפי שנקבעו על ידי משרד החינוך) כולל זמני שהות בסופי שבוע הנופלים על חג או חופשה, גוברת על התוכנית ההורית הרגילה.

סופי השבוע לאחר החגים ימשיכו כך שבמידה ובחג ו/או בחופשה התחלפו סופי השבוע בהם נמצאים הילדים בבית אחד ההורים מהסדר הרגיל שהיה עד כה, לאחר החג יחליפו ההורים פעם נוספת את השבתות כך שלא ייווצר רצף של שני סופי שבוע בו הילדים נמצאים אצל אותו הורה.

תיקבע שעת מעבר מדוייקת בין ההורים במהלך חגים ארוכים.

ב. הסעות:

נטל ההסעות יחולק בין ההורים בהתאם למיחד כל תא משפחתי. כיום, משום מה, ברור לכל שנטל הנסיעות הוא רק על האב והנושא לא מוזכר כלל בתסקיר.

ג. ימי מחלה:

החובה לדאוג, לטפל ולהשגיח על כל אחד מהילדים במקרים בהם הילד אינו יכול להיות במסגרת החינוכית עקב מחלה פתאומית, שביתה או חופשה בלתי צפויה תהא על ההורה אצלו לנים הילדים בלילה שלפני המחלה, השביתה או החופשה. הורה זה יהיה אחראי לילד עד לשעה, אשר על פי התוכנית ההורית, האחריות לילד עוברת להורה האחר. היה והורה זה

הורות משותפת = טובת הילד (ע"ר) 580550366

אינו יכול לשהות עם הילד בעצמו, חלה עליו האחריות למצוא סידור חילופי סביר, כאשר בראש ובראשונה יש לפנות להורה האחר.

ד. אפוטרופסות:

בנוסף, ובמיוחד, אנו ממליצים להוסיף בכל תסקיר, בהמלצה לבית המשפט, משפט המדגיש כי שני ההורים הם **אפוטרופסים** על הילדים, ואף לציין במפורש שמשמעותה של האפוטרופסות היא **שכל החלטה מהותית חובה שתתקבל על דעת שני ההורים יחדיו**, ובאין הסכמה חובתם לקבל את אישור בית המשפט.

"מומלץ לבית המשפט, על מנת למנוע ויכוחים מיותרים בעתיד, להסביר להורים שלנושא ההחזקה (משמורת) על הילד, ככל שתיקבע, אין כל השפעה על נושא קבלת החלטות **מהותיות** הנוגעות לילד. כל החלטה מהותית חייבת להתקבל על ידי שני ההורים יחדיו, ובאין הסכמה על ידי בית המשפט".

הוספת פיסקה שכזו, בכל תסקיר ותסקיר, תזכיר, תקבע ותאשש תפיסה מרכזית ומהותית זו אצל שני ההורים ותצמצם מקרים בהם הורה אחד מקבל החלטות מהותיות, כגון מעבר מקום מגורים או קביעת מוסד חינוכי, לבדו.

2. סמכויות פקידת הסעד:

השנה הראשונה ליישום החלטות בית המשפט חשובה מאוד. לעיתים ההורים רבים על דברים קטנים, על אי הבנות פשוטות, דבר שהיה נפתר בקלות אם לעו"ס לסדרי דין היו **באופן קבוע** סמכויות לשנה נוספת מיום קבלת החלטה על ידי בית המשפט.

חלקן דואגות לבקש זאת במסגרת התסקיר, חלקן לא, ושוב אין אחידות לנושא. לעמדתנו זה צריך להיות דבר קבוע בכל תסקיר.

3. עו"ס לסדרי דין תורנית:

בעיקר בתחילת הדרך חשיבותה רבה, אך ההורים כלל לא מקבלים מידע על עצם היותה, הנושא לא מפורסם באתר המשרד ומרבית ההורים לא מודעים לקיומה, ולכן לא נעזרים בה בשעת משבר.

4. מתן הגדרות הוריות.

לטעמנו מדיניות משרד הרווחה כיום מעצימה את סכסוכי ההורים!

הנתון הרשמי של משרד הרווחה (לשנת 2012) הוא המלצה על משמורת משותפת ב 12% מהתיקים, כאשר מדובר על כ- 4,500 תסקירים בשנה למשפחות בהליכי גירושים.

בשאר התיקים (88%!!) העוברים דרך הרווחה ההגדרה ההורית נלקחת מאחד מההורים (לרוב מהאב), ומאליו הוא הופך להיות הורה סוג ב' / הורה משני - הורה משני בראש ובראשונה בעיני נותן ההמלצה, כאשר בהמשך יש לכך השלכה על תפישת הילד את שני הוריו, על תפישת ההורים את עצמם ועל הדרך שבה החברה רואה אותם ואת הילד.

להשקפתנו, ההגדרה ההורית של שני ההורים תמיד חייבת להיות שווה, בכל מקרה, וללא יוצא מן הכלל. אין זה נכון לתת להורה אחד עדיפות הגדרתית על פני ההורה האחר. גם לאחר הגירושין אימא נשארת אימא, ואבא נשאר אבא.

לכן, ההמלצה בכל תסקיר ותסקיר, כברירת מחדל, חייבת להיות על הסדר של משמורת משותפת, ועדיף מכך הסדר של אחריות הורית משותפת ללא הגדרות הוריות כלל מלבד אימא ואבא.

ויתור על מתן עדיפות הגדרתית לאחד ההורים יעלים את הסיבה לאחד המאבקים הכואבים ביותר לאחר גירושים, וכאשר אין על מה להילחם, פשוט מפסיקים לעשות זאת. מכאן קל יותר לשתף פעולה בעניינים הנוגעים לילד.

למרות ההגדרה ההורית הזו, חלוקת זמני השהות, לא בהכרח תהיה שווה:

נקודת המוצא צריכה להיות הכרה בכך שבחלק הארי של המקרים שני ההורים הם נורמטיביים וראויים לגדל את ילדם, לכן חלוקת הימים ביניהם צריכה להיות שוויונית או קרובה מאוד לכך, גם אם לא בהכרח זהה. מנקודת מוצא זו (שהיא בעצם הפוכה לנקודת המוצא כיום, האומרת שהילד יהיה אצל אמו, ועל האב להסתפק בפגישות במסגרת "הסדרי ראייה") יש לבחון כל תא משפחתי, את מורכבותו ואת הצרכים של החברים בו, ובהתאם לכך לקבוע את חלוקת זמני השהות המתאימה.

5. קבלת מידע מקדים:

הורים המגיעים ללשכות הרווחה נמצאים ברוב רובם של המקרים בליבו של משבר המערער את חייהם מן היסוד, אינם יודעים מה מצפה להם בפגישה ומה חשיבות/משמעות המפגשים עם העו"ס לסדרי דין. אמנם יש כיום דפים מסודרים לנושא, אך בפועל לא כל ההורים מקבלים אותם ואם הם אכן מקבלים אותם זה רק במהלך המפגש הראשון, המפחיד. אנו ממליצים לשלוח לכל הורה חומר מקדים, בדואר או במייל, המסביר להורים, עוד לפני הגיעם למפגש ראשון, את מהות הפגישה, דרך התנהלותה, מטרתיה וחשיבותה.

הורות משותפת = טובת הילד (ע"ר) 580550366

קבלת המידע מראש יש בה כדי להפיג חששות ולהפחית מתחים מיותרים במפגש הראשון שחשיבותו עליונה ולעיתים נקבעת בו ההתרשמות הראשונית שללא ספק משליכה על ההמשך. מאחר ואופן ההתמודדות עם מתחים שונה בין גברים ונשים, הרי שאבות רבים יוצרים התנגדות אצל העו"ס לסדרי דין רק משום שהם חוששים ובמתח רב.

6. מדיניות אחידה:

אחת הבעיות שאנחנו רואים בשטח היא אי אחידות במדיניות/המלצות/שימוש בשפה בין הלשכות השונות ברחבי הארץ. שוני מהותי!

בבמה 38 שמענו את פקידת הסעד הארצית, הגב' סימונה שטיינמץ, מצהירה שקריטריונים שהיו תקפים בעבר למתן המלצה על הסדר של משמורת משותפת אינם תקפים יותר, אולם אנחנו עדיין מקבלים פניות מאבות השולחים לנו תסקירים בהם מצוינים קריטריונים ישנים כמו תקשורת טובה והידברות שוטפת כתנאי למתן משמורת משותפת. גם בתע"ס עדיין מופיעים חלק מקריטריונים ישנים אלו.

יש צורך לפעול ליצירת אחידות בקווים המנחים, המלצות ואף שימוש בשפה בתסקירים המגיעים מלשכות רווחה שונות. אנחנו ערים לכך שזו משימה לא קלה ולא פשוטה, אך בעלת חשיבות עליונה.

7. כתובת להגשת תלונה:

כתובת רשמית אליה יכול כל "לקוח" לפנות ולהתלונן היא דבר בסיסי. לא הצלחנו למצוא כזאת באתר משרד הרווחה.

במקביל, מומלץ לקדם גוף ביקורת חיצוני ונייטרלי לעבודתן של העו"סיות, בדיוק כפי שקיים בכל גוף אחר כולל לגבי שופטי בתי המשפט.

8. מרכזי קשר:

בחלק מהמקרים למרכזי הקשר חשיבות עצומה בשמירת הקשר ילד-הורה, אך יחד עם זאת נמליץ לבחון את הנקודות הבאות:

א. מנתונים שפרסם משרד הרווחה מסתבר שכ-15% מההורים המגיעים ללשכות הרווחה נשלחים לראות את ילדם במרכז קשר! **מספר זה מפחיד ומעורר תחושות קשות של יד קלה מדי על ההדק.** נשמח אם ייבדק ויפורסם מדוע כל כך הרבה הורים נשלחים לראות את ילדם במרכזי הקשר.

הורות משותפת = טובת הילד (ע"ר) 580550366

ב. כיום, ככל הידוע לנו, המפגשים במרכזי הקשר הם שעה בשבוע. לעמדתנו, לא ניתן לפתח קשר "אמיתי" בין הילד להורה בזמן זה, במקום שכזה, ובתנאים שכאלו, ונשמח אם הנושא ייבחן לעומקו. כמו כן רצוי לבדוק מהו הנוהל לנושא הפגישות בחגים ארוכים כמו חופשת הפסח בהם המרכזים בד"כ סגורים. המשמעות היא שההורה לא נפגש על ילדו במהלך כל החג, כשיש כאן חטא על פשע – גם בגלל הנתק הארוך שנוצר, כאשר מלכתחילה מדובר על מפגשים במשורה, וגם בגלל המשמעות הרגשית שיש לחגים ונתק שחל דווקא בימים שנבנים, מסמלים ונועדו לגבש את המשפחתיות.

ג. פעילים רבים כתבו לנו על מרכזי קשר מיושנים ולא נעימים, על כך שהעובדת במקום צופה בהם לאורך כל המפגש, דבר המביא לתסכול ואי יצירת מפגש אותנטי ואמיתי בין ההורה לילד.

9. שינוי מונחים שגורים ומטבעות לשון:

קיימות מטבעות לשון שהשימוש בהן עדיין נפוץ, גם בתסקירים. אנו רוצים לעמוד על משמעותן, ועל המסר הסמוי שהן מעבירות.

אנו מברכים על אימוץ המלצתנו לשימוש במונח "חלוקת זמני שהות" במקום המונח המיושן "הסדרי ראייה", אך נציין שאנחנו עדיין קוראים תסקירים רבים בהם יש שימוש במונח ישן זה. לכן, רצוי מאוד שתהיה הוראה שעל כל תסקיר אשר מוגש לבית המשפט תהיה ביקורת על ידי האחראית בכל מקום ומקום. נציין שגם בתע"ס עצמו וכן באתר משרד הרווחה, עדיין מופיע המונח הישן.

גם המונח "פקידת סעד" שהוחלף מזמן עדיין מופיע בתע"ס ובאתר האינטרנט של משרד הרווחה. ואם זה היחס של משרד הרווחה להחלטות שלו עצמו, איך יוטמע השינוי?

א. המונח "ביקורים" שכיח ביותר. מבקרים חברים, את סבא וסבתא. אצל אבא זה בית, והביתה "באים". עצם השימוש במילה יוצר עיוות בתפיסת מקומו ומעמדו של האב בחיי הילד.

ב. השימוש הנפוץ אף הוא במילה "מחזירים" ביחס לאבות אף הוא אינו ראוי. מחזירים משהו שאינו שייך לנו. מאחר ולילדים שני בתים, הרי שהאב אינו "מחזיר" את הילד לבית אימו, אלא מביא אותו או לוקח אותו אליה. העיוות במקרה הזה מקבל משנה תוקף, מאחר ונכון להיום נטל ההסעות מונח רובו ככולו על כתפי האב.

השימוש במילים אלה מקבע יחס תחילי שונה של העו"ס לסדרי דין כלפי כל אחד מההורים. מאחר ומילים יוצרות מציאות הרי שיש במונחים אלה כדי להשפיע, מעצם השימוש בהן, בראש ובראשונה על העו"ס עצמה – יחסה להורים וקביעותיה, ומתוך כך על ההורים, על הילד ועל יחסו לכל אחד מהוריו, ועל הסביבה.

הורות משותפת = טובת הילד (ע"ר) 580550366

לסיכום:

אנו מאמינים שהחלת מדיניות שכזאת על ידי משרד הרווחה תקדם שינוי חברתי, תקדם את מיצובם של שני ההורים כהורים שותפים, תפחית את התסכול וחוסר האונים של אבות רבים משלילת הגדרתם ההורית, את המקרים בהם אמהות משתמשות בילד ככלי נגד האב, ותנחיל את ההכרה ששני ההורים חייבים לקבל כל החלטה מהותית יחדיו, נושא שלא מוכר לכלל הציבור, כולל חלק מאנשי המקצוע.

אנו מאמינים שהחלת מדיניות שכזאת תפחית משמעותית את הסיבות למחלוקת ואת רמת הסכסוך בין ההורים.

בברכה,

רותי דניאל וגיא רוה

הורות משותפת=טובת הילד

[/http://shared-parenting.co.il](http://shared-parenting.co.il)

guyraveh04@gmail.com